

I v penzijních letech si zachoval jistý kontakt s univerzitním prostředím. Příležitostně stále publikoval a byl dlouho pravidelným návštěvníkem městské knihovny v Třeboni, kde sledoval novinky v politickém i ve vědeckém světě. V mládí tenista, uplatňoval se i ve vysokém věku sportovně – jako cyklista, což mu v jihočeské rovině umožňovalo rychlou možnost při vyřizování různých denních záležitostí. V posledních letech však vedly jeho stupňující se pohybové potíže k tělesné ochablosti, aniž se to projevovalo v jeho duševní svěžesti. Jeho odchod byl proto poměrně překvapivý. Ve vzpomínkách pamětníků zůstane Jiří Jiráček trvale uchován nejen jako pozoruhodný lingvista, ale i jako iniciativní, přesný a důsledný spolupracovník a čestný kolega a dobrý přítel.

Stanislav Žaža

Leonard G. Gercenberg (Herzenberg) (21.6. 1934 Liepāja, Lotyšsko – 25.12. 2012 Sankt-Peterburg, Rusko)

Leonard G. Gercenberg se narodil v meziválečném Lotyšsku. Po jeho násilném připojení k Sovětskému svazu (od r. 1940) se s rodinou dostává do vyhnanství na Sibiř. Až ve věku 22 let začíná studovat na Leningradské státní univerzitě (1956–1961), konkrétně v Oddělení íránistiky na Fakultě orientalistiky. V roce 1962 pokračuje v doktorském programu v Leningradské sekci Ústavu jazykovědy Akademie věd SSSR pod vedením klasického filologa prof. I.M. Tronského a po ukončení aspirantury zůstává jako vědecký pracovník tohoto ústavu. Titul ‘kandidát filologických věd’ získává roku 1966 po obhájení disertace *Jazyk xotanosakskix buddijskix pamjatnikov I-II*, ‘doktorem filologických věd’ se stává roku 1983 díky monografii *Voprosy rekonstrukcii indoevropskoj prosodiki*. Tzv. ‘vedoucím vědeckým pracovníkem’ (ведущий научный сотрудник) je jmenován v roce 1988 a v roce 1993 získává profesuru.

V roce 1969 Leonard Gercenberg zahájil na katedře obecné jazykovědy LSU cyklus přednášek „Úvod do indoevropistiky“, který vedle speciálního kursu srovnávací indoevropské akcentologie zahrnoval filologické analýzy staroindických, staroiránských, hetitských, keltských aj. textů v indoevropském kontextu. Leonard Gercenberg byl charismatický pedagog, který za více než čtyři desetiletí vychoval na petrohradské univerzitě stovky lingvistů a filologů. O jeho přednášky a kursy byl zájem i v zahraničí. Svou stopu zanechal v Itálii (Catania, Cosenza, Neapol, Palermo, Řím), Německu (Bamberg, Berlín, Hamburg), Nizozemí (Amsterdam, Leiden, Utrecht.), Rakousku (Vídeň), Španělsku (Cuenca, Madrid, Malaga, Salamanca, Sevilla, Valladolid), Švédsku (Stockholm, Uppsala), Velké Británii (Oxford), USA (Baltimore, Berkeley, Cambridge, Chicago, Davis, Eugene, Los Angeles, New Orleans, New York, Philadelphia, Princeton, Saint Louis, Seattle, Tucson, Washington DC), a Íránu (Tehran, Qum, Isfahan).

Jeden z autorů této vzpomínky měl tu čest setkat se s Leonardem Gercenbergem osobně přímo u něj doma, a to dvakrát, v letech 1985 a 1986. Byl to člověk nesmírně laskavý, připravený věnovat hostovi cokoliv ze své rozsáhlé knihovny. Jemu autor vděčí i za zprostředkování osobního kontaktu s (tehdy) leningradskými orientalisty Sergejem Jachontovem a Igorem D’jakonovem. Už čtvrt století na nejrůznějších lingvistických fórech potkává Gercenbergovy žáky, kteří se ke svému charismatickému učiteli vždy s nadšením hlásí. Za všechny je možno jmenovat Alexandra Nikolaeva a Natálii Jančevskou (oba nyní působí na Harvard University), z nejmladší generace např. Ksenii Kudenko (petrohradská univerzita).

Lingvistické zájmy Leonarda Gercenberga byly mimořádně rozsáhlé. Velkou pozornost věnoval obecně lingvistickým a metodologickým otázkám jazykovědy (1972b, 1973a, 1976a, c, 1977b, 1979c, d, 1980a, 1982b, d, e, f, 1983c, 1984b, 1985a, b, c, d, 1986a, b, d, 1988b, 1989d, 1991a, 2001a, 2005a). Jako všestranný indoevropista se zabýval nejrůznějšími aspekty indoevropské

srovnávací jazykovědy (1970d, 1971b, c, 1972e, 1973a, b, 1974c, e, 1975b, c, 1977e, f, 1978b, c, d, 1979b, 1979e, 1981a, f, 1984a, c, 1988d, 1989c, 1991b, 1996a, 2006a, 2007a, 2009a, 2011a, 2012a). Speciálně je třeba vyzdvihnout jeho originální práce zasvěcené akcentologii a prosodii indoevropských jazyků (1978a, e, f, 1979a, 1981a, f, 1982a, 1983a, b, 1989a) a tzv. poetickému jazyku a jeho formulím (1972a, 1974c, 1983f). Z jednotlivých indoevropských větví nejvíce pozornosti věnoval jazykům (indo)iránským obecně (1970c, 1971b, 1972a, 1976b, 1977a, 1978d, 1981b, 1983e, 2006b), konkrétně pak perštině (1987c, e, 2003a, 2008a, 2010a, 2011b), tádžičtině (1974f, 1985a, 1987e, 1988a, 1992a, 1995a), (chotanské) sačtině (1966a, b, c, d, e, 1968a, 1970a, 1971d, 1974d, f, 1981d, e, 1989b, 1990a, 1999a), jazyku starověkých Kušanů (1968a, 1974d), pašto (1977d, 1981c), osetinštině (1970c, 1980d), jazgulami (1974g, h) a pamířským jazykům vůbec (1975d), avestštině (1971e). Následují studie s tematikou baltskou & baltoslovanskou (1972d, 1980b, c, 1983d, 1985b), keltskou (1969b, 1970b, 1974b, 1988c, 1996a), latinskou (1982c, 1984d) a anatolskou (1982c, 1984d). Jeden článek věnoval řečtině a albánštině (1978g). Leonard Gercenberg se však neomezoval pouze na indoevropskou jazykovou rodinu. Vícekrát se zapojil do diskuze o nostratické hypotéze (1972c, 1977c), o příbuznosti altajských jazyků (1969a, 1971a, 1974a, 1986c), o vlivu iránských jazyků na jazyky kartvelské (1971b, 1978d) a ugrofinské (1975).

Přehled publikovaných prací

1966

- [a] *Xotanosakskij jazyk*. M.: Nauka, 1966. 156 s.
 Rec: 1) Klíma O. *Archív Orientální*. Vol. 35, 1967. S. 679–680;
 2) Leumann M. *Kratylos*. Bd. 12, 1967. S. 94–95.
- [b] *Jazyk xotanosakskix buddijskix pamjatnikov*: Avtoreferat dissertacii kandidata filologičeskix nauk. L., 1966. 16 s.
- [c] *Jazyk xotanosakskix buddijskix pamjatnikov*: Dissertacija kandidata filologičeskix nauk. L., 1966. Č. 1: *Teksty. Glossarij. Grammatičeskij očerk*. XII, 504 s. Č. 2: *Priloženija. Ukazateli*. 142 s.
- [d] Nekotoryje voprosy xotanosakskoj grammatiki. In: *V Vsesojuznaja naučnaja konferencija po iranskoj filologii* (Dušanbe, 25–27 aprělja 1966 g.). Tezisy dokladov. Dušanbe, 1966. S. 18–22.
- [e] Jazykovaja situacija v drevnem Xotane. In: *Konferencija po problemam izučenija univerzalnyx i areal'nyx svojstv jazykov*: Tezisy dokladov. M., 1966. S. 22–23.

1968

- [a] Kušanskij i saksckij. In: *Tezisy dokladov i soobščenijskovetskich učenyx (meždunarodnaja konferencija po istorii, arxeologii i kul'ture Central'noj Azii v kušanskuju epoxu. Dušanbe, 1968 g.)*. M. 1968. S. 11–13.

1969

- [a] Altajskaja teorija s točki zrenija indoeuropeista. In: *Problema obščnosti altajskich jazykov: Tezisy dokladov na pervoj altaističeskoj konferencii, organizovannoj leningradskim otdeleniem Instituta jazykoznanija, 27–30 maja 1969 g.* L.: Nauka, 1969. S. 21–24.
- [b] Keľtologičeskij žurnal skandinavskich lingvistov «Lochlann». *Voprosy jazykoznanija* 1969, № 2, S. 136–139.

1970

- [a] Rassuždenija o xotanosakskom glagole. In: *Iranskaja filologija I: Materialy V mežvuzovskoj naučnoj konferencii po iranskoj filologii*. Dušanbe, 25–27 aprělja 1966 g. Dušanbe, 1970. S. 32–41.
- [b] Morfoložičeskaja struktura slova v irlandskom jazyke. In: *Morfoložičeskaja struktura slova v indoevropskix jazykax*, red. V. M. Žirmunskij, N. D. Arutjunova. M.: Nauka, 1970. S. 71–103.
- [c] Xämcy fyr. In: *Aktual'nyje voprosy iranistiki i sravnitel'nogo indoevropskogo jazykoznanija: Tezisy dokladov*, red. V. S. Rastorgueva, E. A. Makaev, M. I. Isaev. M.: Nauka, 1970. S. 37–38.

- [d] Rec.: Schmitt-Brandt R. *Die Entwicklung des indogermanischen Vokalsystems*. Heidelberg, 1967, *Narody Azii i Afriki* 1970, № 6, S. 172–176.

1971

- [a] Altaistika s točki zrenija indoevropeista. In: *Problema obščnosti altajskich jazykov*, red. O. P. Sunik. L.: Nauka, 1971. S. 31–46.
- [b] Iranski, indoevropejski i kartvelski. In: *Tezisy VI Vsesojuznoj naučnoj konferencii po aktualnym problemam iranskoj filologii* (28–30 maja 1970 g., Tbilisi). Tbilisi, 1971. S. 17–20.
- [c] Arealnye metody v indoevropeistike. In: *Arealnye issledovanija v jazykoznanii i étnografii: Tezisy dokladov i soobščenij* / Red. V. M. Žirmunskij, M. A. Borodina, K. V. Čistov. L.: Nauka, 1971. S. 117–119.
- [d] Rec.: Emmerick R. *Saka grammatical studies* (London Oriental Series 20). Oxford, 1968. *T'oung Pao. Archives concernant l'histoire, les langues, la géographie et les arts de l'Asie Orientale*. 1971, T. 57. P. 276–281 (pod jménom L. G. Herzenberg).
- [e] Rec.: Schlerath B. *Avesta Wörterbuch, Vorarbeiten*. Bd. 1–2. Wiesbaden, 1968. *Voprosy jazykoznanija* 1971, № 2. S. 142–144.

1972

- [a] *Morfologičeskaja struktura slova v drevnix indoiranskix jazykax*. L.: Nauka, 1972. 274 s. Rec.: Abajev V. I., Dobyxudoev P. X. *Voprosy jazykoznanija* 1974, № 5. S. 130–134.
- [b] K voprosu o jazykovom landšafte v drevnejšuju èpoxu. In: *Oxotniki, sobirатели, rybolovy. Problemy socialno-ekonomičeskich otnošenij v dozemel'českom obščestve*: Sbornik statej, red. A. M. Reščetov. L.: Nauka, 1972. S. 43–52.
- [c] O nostratičeskoj gipoteze. In: *Konferencija po sravnitel'no-istoričeskoj grammatike* (12–14 dekabrja 1972 g.): Predvaritel'nye materialy, red. S. B. Bernštejn. M., 1972. S. 24.
- [d] Izdano v Latvii. *Pamir. Literaturno-chudožestvennyj i obščestvenno-političeskij žurnal* 1972, № 2. S. 85–86.
- [e] Teorija indoevropejskogo kornja segodnja. *Voprosy jazykoznanija* 1972, № 2. S. 102–110.

1973

- [a] Paradigmatičeskie otnošenija kak grammatičeskoe sredstvo. In: *Lingvističeskie issledovanija* 1972. Č. 1, red. S. D. Kacnel'son. M., 1973. S. 30–36.
- [b] Rec.: Szemerényi O. *Einführung in vergleichende Sprachwissenschaft*. Darmstadt, 1970. *Voprosy jazykoznanija* 1973, № 4. S. 142–143.

1974

- [a] Ob issledovanii rodstva altajskich jazykov. *Voprosy jazykoznanija* 1974, № 2. S. 46–55.
- [b] Zamečanja ob irlandskih predlogach. In: *Kelty i keltskije jazyki*, red. V. N. Jarceva. M.: Nauka, 1974. S. 95–104.
- [c] Zur Rekonstruktion indogermanischer Formeln. In: *Antiquitates Indogermanicae (Gedenkschrift H. Güntert)*, hrsg. von R. Schmitt. Wiesbaden. S. 93–100 (pod jménom L. Hertzberg).
- [d] Kušanski i saksij. In: *Central'naja Azija v Kušanskuju èpoxu*: Trudy Meždunarodnoj konferencii po istorii, archeologii i kul'ture central'noj Azii v kušanskuju èpoxu (Dušanbe, 27 sentjabrja – 6 oktjabrja 1968 g.) T. I., redkol.: B. G. Gafurov, G. M. Bongard-Levin, E. A. Grantovskij, L. I. Mirošnikov, B. Ja. Staviskij. M., 1974. S. 344–349.
- [e] Arealnye metody i indoevropejskoe jazykoznanie. In: *Problemy kartografirovanija v jazykoznanii i étnografii*, redkol.: S. I. Bruk, M. A. Borodina, K. V. Čistov, N. I. Tolstoj, A. L. Grjunberg, N. L. Suhačev. L.: Nauka, 1974. S. 12–19.
- [f] O tadžiksko-xotanosaksix otnošenijax. In: *Iranskoe jazykoznanie: Sbornik pamjati I. I. Zarubina*, red. V. P. Rastorgueva. M., 1974. S. 15–27.

- [g] O proisxoždenii pokazatelja atributivnosti v jazguljamskom jazyke. *Izvestija AN Tadžičkoj SSR*, Otd. obšč. nauk 1974, № 1. S. 88–89 (sovm. s I. Raximovym).
- [h] O naučno-issledovatel'skoj dejatel'nosti kafedry tadžičkogo jazyka TGU za 25 let. In: *Bibliografija naučnyh trudov kafedry tadžičkogo jazyka*. Dušanbe, 1974. S. 2–4. (sovm. s B. Kamoliddinovym).

1975

- [a] Šamanizm u irancev i ugrofinnov. In: *Finno-ugorskie narody i Vostok (Soome-ugri rahvad ja idamaad: orientalistikakabineti teaduslik konverents*, 12–14.11.1975). Tartu, 1975. S. 20–21.
- [b] O transindoevropskix izoglassax. In: *3-ja konferencija pamjati V. M. Žirmunskogo* (fevral' 1974 g.): Tezisy dokladov. L., 1975. S. 14.
- [c] Obzor publikacij po indoevropskoj dialektologii. *Voprosy jazykoznanija* 1975, № 3. S. 45–53.
- [d] Ot redaktora. In: Dodyxudoev R.X.: *Pamirskaja mikrotoponimija (issledovanije i materialy)*. Dušanbe: Irfon, 1975. S. 3–4.

1976

- [a] O metode sopostavitel'nogo izučenija jazykov. In: *Teorija jazyka, anglistika, kel'tologija*, red. M. P. Alekseev. M.: Nauka, 1976. S. 40–45 (sovm. s Ž. M. Jusufdžanovoj).
- [b] Iranskije etimologii I. In: *Iranskoje jazykoznanije: istorija, etimologija, tipologija (k 75-letiju prof. V. I. Abajeva)*, red. V.S. Rastorgueva. M., 1976. S. 130–135.
- [c] O semantičeskoj tipologii. In: *Tezisy diskussii «Tipologija kak razdel jazykoznanija»*. M.: Nauka, 1976. S. 3–5 (sovm. s M. N. Azimovoj).

1977

- [a] K voprosu o «predystorii» indoiranskih pristavok. In: *Voprosy iranskoj i obščej filologii - Iranuli da zogadi pilologivs sakitxebi: Sbornik statej, posvjaščennyj semidesjatiletiju V. I. Abajeva*, red. N. Ja. Gabarajev. Tbilisi: Mecnijereba, 1977. S. 73–79.
- [b] Osnovy zvukovogo razvitija vostočnyx jazykov. In: *Teoretičeskie problemy vostočnogo jazykoznanija: Tezisy dokladov I meždunarodnogo simpoziuma učenyx socialističeskix stran*. Č. 1. M.: Nauka, 1977. S. 51–53.
- [c] O rekonstrukcii porjadka komponentov v opredelitel'nyx slovosočetanijax. In: *Konferencija «Nostratičeskije jazyki i nostratičeskoje jazykoznanije»*: Tezisy dokladov. M., 1977. S. 12–13 (sovm. s K. S. Abdullochodžajevoj).
- [d] *Ob afganskom udarenii*. In: *Materialy Vsesojuznoj konferencii po iranskoj filologii*. Baku, 1977. S. 14–15.
- [e] Teorija i istočniki postroenija istoričeskoj dialektologii indoevropskix jazykov na osnove dostiženij lingvističeskoj geografii. In: *Soveščanije po obščim voprosam dialektologii i istorii jazyka* (Naščik, 21–24 sentjabrja 1977 g.): Tezisy dokladov i soobščenij, red. R. I. Avanesov. M., 1977. S. 78–79.
- [f] Rec.: *Flexion und Wortbildung: Akten der V. Fachtagung der Indogermanischen Gesellschaft* (Regensburg 9.–14. September 1973), hrsg. von H. Rix. Wiesbaden, 1975. *Voprosy jazykoznanija* 1977, № 2. S. 149–152.

1978

- [a] Rekonstrukcija indoevropskix slogovyx akcentov. *Voprosy jazykoznanija* 1978, № 6. S. 36–44
- [b] K voprosu o klassifikacii indoevropskix jazykov. *Izvestija AN SSSR*, Serija lit. i jaz. 1978, T. 37, № 5. S. 387–392.
- [c] O formirovanii grammatičeskoj struktury indoevropskogo slova. In: *Lingvističeskie issledovanija 1978 – sintaksis i morfologija jazykov različnyx tipov*, red. S. D. Kacnel'son. M., 1978. S. 61–65.
- [d] Indoevropskij, kartvel'skij, iranskij. In: *Aktual'nye problemy iranskoj filologii: Trudy VI Vsesojuznoj naučnoj konferencii po aktual'nym problemam iranskoj filologii* (28–30 maja 1970 g., Tbilisi), red. D. I. Kobidze. Tbilisi: Izd. Tbilisskogo un-ta, 1978. S. 87–92.
- [e] O značimosti i istoričeskoj vzajmosvjazi akcentologičeskix izogloss. In: *Areal'nye issledovanija*

v jazykoznanii i etnografii (kratkije soobščeniija), redkol.: S. I. Bruk, M. A. Borodina, A. M. Rešetov, S. V. Smirnickaja, N. L. Suxačev, N. I. Tolstoj. L.: Nauka, 1978. S. 61–62.

- [f] Istoričeskaja svjaz' akcentov i grammatičeskoj struktury slova. In: *Problemy rekonstrukcii*: Tezisy dokladov konferencii, 23–25 oktjabrja 1978 g., red. V. N. Jarceva. M., 1978. S. 65–67.
- [g] Drevnejšije greko-albanske otnošenija s točki zrenija mutaciji laringal'nogo priznaka. In: *Antičnaja balkanistika 3: Jazykovyje dannyje i etnokul'turnyj kontekst Sredizemnomor'ja*, Predvaritel'nyje materialy (3–5 aprelja 1978 g.), red. L. A. Gindin, I. A. Kalužskaja, V. E. Orel. M., 1978. S. 16–18.

1979

- [a] Rekonstrukcija indoevropskix slogovyx intonacij. In: *Issledovanija v oblasti sravnitel'noj akcentologii indoevropskix jazykov*, red. S. D. Kacnel'son. L.: Nauka, 1979. S. 3–89.
- [b] Predistorija indoevropskix jazykov v rabotax A. Erxarta. *Voprosy jazykoznanija* 1979, №2. S. 41–47.
- [c] O vzaimodejstvii jazykovyx urovnej. In: *Lingvističeskie issledovanija 1979 – voprosy mežurovnevoogo analiza jazykov različnyx tipov*, red. N. D. Andreev. M., 1979. S. 28–32.
- [d] Ob atributivnyx otnošenijax. In: *Lingvističeskije issledovanija 1979 – sintaksičeskij analiz raznosistemnyx jazykov*, red. S. D. Kacnel'son. M., 1979. S. 3–7 (sovm. s K. S. Abdulloxodžaevoj).
- [e] O rekonstrukcii indoevropskogo konsonantizma. In: *Soveščanie po obščim voprosam dialektologii i istorii jazyka* (12–15 nojabrja 1979 g., Dušanbe): Tezisy dokladov i soobščeniij. M., 1979. S. 24–25.

1980

- [a] O rekonstrukcii sistemnyx javlenij. In: II *Vsesojuznaja naučnaja konferencija po teoretičeskim voprosam jazykoznanija „Dialektika razvitija jazyka“*: Tezisy dokladov, red. V. N. Jarceva. M., 1980. S. 116–118.
- [b] Indoevropskij i baltoslavjanskij konsonantizm. In: IV *Vsesojuznaja konferencija baltistov – IV Vissavienības baltistu konference* (23–25 sentjabrja 1980 g.): Tezisy dokladov i soobščeniij, red. A. Ja. Blinkena. Riga, 1980. S. 121–122.
- [c] Lettonica v arxive AN SSSR (Leningrad). In: IV *Vsesojuznaja konferencija baltistov*: Tezisy dokladov i soobščeniij. Riga, S. 123–124 (sovm. s N. Ja. Moskovičenko).
- [d] Rec.: Gabaraev N. Ja. *Morfologičeskaja struktura slova i slovoobrazovanie v sovremennom osetinskom jazyke*. Vladikavkaz, 1977. *Izvestija AN Gruzinskoj SSR*, Ser. jaz. i lit. 1980, № 4. S. 202–203.

1981

- [a] *Voprosy rekonstrukcii indoevropskoj prosodiki*. L.: Nauka, 1981. 200 s.
Rec.: 1) Erhart A. *Kratylos* 1982–83, Bd. 27, S. 74–78; 2) Čekmonas B. *Vestnik Moskovskogo un-ta* 1983, №1, S. 91–94; 3) Voroncova M. V. *Vestnik Moskovskogo un-ta* 1983, №1, S. 94–96.
- [b] Lingvističeskaja mysl' i jazykovedčeskaja praktika v Irane v domongol'skoe vremja. In: *Istorija lingvističeskix učenij. Srednevekovyj Vostok*, red. A. V. Desnickaja, S. D. Kacnel'son. L.: Nauka, 1981. S. 96–114 (sovm. s D. Sajmiddinovym).
- [c] Ob afganskom udarenii. In: *Iranskoje jazykoznanije: Ežegodnik* 1980, redkol.: M. N. Bogoljubov, A. L. Grjunberg, V. A. Efimov, V. S. Rastorgueva. M.: Nauka, 1981. S. 48–56.
- [d] Fragmenty xotanosakskoj Sangxata-Sutry. In: *Osetinskaja filologija: Mežvuzovskij sbornik statej, Vyp. 2: Iron filologi*, red. T. A. Guriev, Ordžonikidze. 1981. s. 22–26.
- [e] Xotanosakskij jazyk. In: *Osnovy iranskogo jazykoznanija: sredneiranske jazyki*, red. V. C. Rastorgueva. M.: Nauka, 1981. S. 233–313.
- [f] Rekonstrukcija processa raspadenija indoevropskogo prajazyka na osnove akcentologičeskogo kriterija. In: *Lingvističeskaja geografija i problemy istorii jazyka: Materialy šestogo Vsesojuznogo soveščanija po obščim voprosam dialektologii i istorii jazyka. Č.2*, red. R. I. Avanesov, V. B. Silina. Načik, 1981. S. 419–424.

1982

- [a] O sledax indoevropskejskoj prosodiki v latinskem. *Voprosy jazykoznanija* 1982, № 5. S. 68–77.
- [b] O zvukovom razvitii vostočnyx jazykov. In: *Teoretičeskije problemy vostočnogo jazykoznanija*, Č. 2, red. V. M. Solncev, I. F. Vardul', I. Ja. Plam. M., 1982. S. 46–51.
- [c] On the Origin of the Word „Armenia“. In: *Meždunarodnyj simpozium po armjanskomu jazykoznaniju – International Symposium on Armenian Linguistics* (21–25 sentjabrja 1982 g.): Abstracts. Yerevan, 1982. P. 36–37 (pod jménom L. Gertsenberg).
- [d] K teorii zvukovogo razvitija jazykov. In: *Vsesojuznoe soveščanie po voprosam dialektologii i istorii jazyka*: Tezisy dokladov. Volgograd, 1982. S. 16–17.
- [e] Variativnost' jazyka i prajazykovaja rekonstrukcija. In: *Variantnost' kak svojstvo jazykovoj sistemy*: Tezisy dokladov, Č.1, red. V. M. Solncev. M., 1982. S. 75–76.
- [f] Rec.: Širokov O.S. *Sovremennye problemy sravnitel'no-istoričeskogo jazykovedenija*. M., 1981. *Vestnik Moskovskogo un-ta* 1982, № 6. S. 66–68.

1983

- [a] *Voprosy rekonstrukcii indoevropskoj prosodiki*: Avtoreferat dissertacii doktora filologičeskix nauk. L., 1983. 24 s.
- [b] *Voprosy rekonstrukcii indoevropskoj prosodiki*: Dissertacija doktora filologičeskix nauk. L., 1983. 340 s.
- [c] K tipologii prezentnyx form glagola. In: *Lingvističeskije issledovanija 1983 – sintaksičeskij analiz predloženiya*, red. A. M. Muxin. M., 1983. S. 36–41 (sovm. s P. D. Džamšedovym).
- [d] K étimologii ltš. *kumeļš*. In: *Balto-slavjanskije otnošenija v istoričeskom i areal'nom plane*: Tezisy dokladov vtoroj balto-slavjanskoj konferencii (Moskva, 29 nojabrja – 2 dekabrja 1983 g.), redkol.: K. K. Bogatyrev, Vjač. Vs. Ivanov, L. G. Nevskaja, T. M. Sudnik, V. N. Toporov. M.: Nauka, S. 10–11.
- [e] Svjazi drevnix i sovremennyx jazykov Central'noj Azii. In: *Baktrija-Toxaristan na drevnem i srednevekovom Vostoke*: Tezisy dokladov konferencii, posvjaščennoj desjatiletiju Južno-Tadžikskoj arheologičeskoj ékspedicii, redkol.: B. A. Litvinskij, D. S. Raevskij, V. A. Ranov, N. S. Syčeva. M.: Nauka, 1983. S. 26–27 (sovm. s P. D. Džamšedovym).
- [f] Rec.: Meid W. *Dichter und Dichtersprache in indogermanischer Zeit*. Innsbruck 1978. *Orientalistische Literaturzeitung* 1983, Bd. 78, H. 2. S. 178–180 (pod jménom L. Hertzberg).

1984

- [a] K voprosu o predistorii indoevropskix jazykov. In: *Lingvističeskaja rekonstrukcija i drevnejšaja istorija Vostoka*: Tezisy i doklady konferencii, Č. I, redkol.: I. F. Vardul', V. A. Dybo, P. M. Kožin, A. Ju. Militarev, S. A. Starostin. M.: Nauka, 1984. S. 27–28.
- [b] Tipy jazykovyx obščnostej: problemy teorii. In: III *Vsesojuznaja konferencija po teoretičeskim problemam jazykoznanija „Tipy jazykovyx obščnostej i metody ix izučeniya“*: Tezisy dokladov. M., 1984. S. 41–45 (sovm. s V. P. Neroznakom).
- [c] Ob istoriko-areal'nom sinteze v oblasti indoevropistiki. In: *Soveščanie po voprosam dialektologii i istorii jazyka (lingvogeografija na sovremennom etape i problemy mežurovnovnogo vzaimodejstvija v istorii jazyka)*: Tezisy dokladov i soobščenijs (Užhorod, 18–20 sentjabrja 1984 g.). T. 1. Užhorod 1984. S. 29.
- [d] Ob étimologii arm. *astwac*. In: *Antičnaja balkanistika. Karpato-balkanskij region v diaxronii*. Predvaritel'nye materialy k meždunarodnomu simpoziumu, redkol.: S. B. Bernštejn, L. A. Gindin, E. S. Golubcova, I. A. Kalužnaja, V. Ė. Orel. M., 1984. S. 8.

1985

- [a] Kontrastivnaja grammatika i funkcional'naja grammatika (opyt analiza kategorii vida tadžikskogo

- glagola). In: *Problemy funkcional'noj grammatiki*, red. V. N. Jarceva. M.: Nauka, 1985. S. 171–179 (sovm. s P. D. Džamšedovym)
- [b] Baltu-slāvu pirmvaloda radniecīgo valodu vidū. In: *Meždunarodnaja konferencija baltistov – International conference of balticists – Tarptautinē baltistu konferencija* (9–12.10.1985): Tezisy dokladov, red. Z. Zinkevičius. Vil'nius, 1985. S. 44 (pod jménem Hercenbergs L.).
- [c] Perspektivy areal'no-kartografičeskogo issledovanija lingvističeskoy rekonstrukcii. In: *Areal'nyje issledovanija v jazykoznanii i étnografii*: Tezisy V konferencii na temu „Problemy areal'noj kartografii“. Ufa, 1985. S. 50–52 (sovm. s N. N. Kazanskim).
- [d] Kontrastivnaja lingvistika v sisteme lingvističeskix disciplin. In: *Vsesojuznaja naučno-praktičeskaja škola po sopostavitel'nomu i tipologičeskomu jazykoznaniju* (Zvenigorod, 1–7 aprēlja 1986 g.): Tezisy dokladov. M., 1985. S. 5 (sovm. s V. P. Neroznakom).

1986

- [a] Jazykovye obščnosti. Problemy teorii i metodologii issledovanija. In: *Sootnošenie častonaučnyx i obščix metodov v filologičeskoy nauke. Central'nyj Sovet filosofskix (metodologičeskix) seminarov AN SSSR*. M., 1986. S. 52–64 (sovm. s V. P. Neroznakom).
- [b] Istoriko-fonetičeskie vzgljady A. A. Potebni. In: *Materialy konferencii pamjati A. A. Potebni*. Kijev, 1986. S. 23–27.
- [c] O karaktere rodstva altajskix jazykov. In: *Istoriko-kulturnyje kontakty narodov altajskoj jazykovoj obščnosti*: Tezisy dokladov XXIX postojannoj meždunarodnoj altaističeskoy konferencii (Permanent International Altaic Conference), sentjabr' 1986 g., Taškent. T. P: Lingvistika. M., 1986. S. 41–42.
- [d] Rec.: Serebrennikov B. A. *O materialističeskom podxode k javlenijam jazyka*. M., 1983. Izvestija AN Tadž. SSR., Ser. obšč. nauk. № 1. Dušanbe, 1986. S. 87–89 (sovm. s P. D. Džamšedovym).

1987

- [a] Prajazyk i prarodina. In: *Abstracts der Sektionsvorträge und Rundtischgespräche*. XVI. *Internationaler Linguistenkongress* (Berlin, 10.–15. August 1987). Berlin 1987. S. 458.
- [b] Dynamic Feature Model of Syllabic Structure: A Possible Breakthrough in Reconstruction Theory. In: *Proceedings of the 11th International Congress of Phonetic Sciences* (August 1–7, 1987, Tallinn, Estonia, USSR). Vol. 2. Tallinn: Academy of Sciences of the Est. S.S.R. 1987. P. 129–131 (pod jménem Leonhardt Hertzberg; sovm. s G. S. Klyčkovym).
- [c] Kontakty s arabskim jazykom kak važnyj faktor stanovlenija klassičeskogo persidskogo jazyka. In: *Vozniknovenie i funkcionirovanie kontaktnyx jazykov*: Materialy rabočego soveščanija, red. I. F. Varduf', V. I. Belikov. M.: Nauka, 1987. S. 38–39.
- [d] Sravnitel'noe issledovanie indoevropejskix étimologij. In: *Materialy Vsesojuznoj konferencii «Teorija lingvističeskoy rekonstrukcii»* (11–13 janvarja 1988 g., Moskva). M., 1987. S. 28–30.
- [e] Ob étimologičeskom slovarě dari, persidskogo i tadžikskogo jazykov (predvaritel'noe soobščenie). In: *Problemy razvitija leksičeskogo sostava indoiranskix i semitskix jazykov*: Tezisy dokladov na naučnoj konferencii (21–23 maja 1987 g.). Dušanbe: Donija, 1987. S. 6–7 (sovm. s R. X. Dodyxudoevym).

1988

- [a] *Istorija tadžikskogo jazyka*. Dušanbe, 1988. 75 s. (sovm. s R. Ch. Dodyxudoevym).
- [b] Sopostavitel'noe issledovanie jazykov kak aspekt diferencial'noj lingvistiki. In: *Tipologičeskie čerty jazyka v kontrastivnom aspekte*. Riga, 1988. S. 47–52 (sovm. s V. P. Neroznakom).
- [c] Konsonantnye al'ternacii v drevneirlandskom v svete problemy istoričeskogo edinstva jazyka. In: *Jazyk i kul'tura kel'tov*: materialy rabočego soveščanija, red. V. N. Jarceva. M.: Nauka, 1988. S. 5–7.
- [d] Rec.: Gamkrelidze T. V., Ivanov V. V. *Indoevropejskij jazyk i indoevropejcy*, T. I–II. Tbilisi, 1984. *Sovetskaja étnografija* 1988, № 1. S. 158–162.

1989

- [a] Problemy akcentologičeskoj rekonstrukcii. In: *Sravnitel'no-istoričeskoe izučenie jazykov raznyx semej*: Rekonstrukcija na otdel'nyx urovnjax jazykovoj struktury, red. N. Z. Gadžieva. M., 1989. S. 29–47.
- [b] Pamjatniki xotano-sakskoj pis'mennosti VIII-X vv.. In: *Vostočnyj Turkestan v drevnosti i rannem srednevekovje. Ėtnos – jazyki – religii*, red. V. A. Litvinskij. M.: Nauka, 1989. S. 75–76.
- [c] Bližajšie perspektivy indoevropеistiki. In: *Aktual'nye voprosy sravnitel'nogo jazykoznanija*, red. A. V. Desnickaja. L.: Nauka, 1989. S. 70–81.
- [d] Tipologija polipredikativnosti. In: *Lingvističeskie issledovanija 1989 – struktura jazyka i ego evoljucija*. M., 1989. S. 60–66 (sovm. s S. Muxtarovoj).

1990

- [a] Xotanosakskij jazyk. In: *Lingvističeskij enciklopedičeskij slovar'*. M., 1990. S. 574.

1991

- [a] O tipax jazykovyx obščnostej. In: *Filosofskie problemy sovremennogo obščestva*. M., 1991. S. 45–58 (sovm. s V. P. Neroznakom).
- [b] K procedure rekonstrukcii indoevropеjskix guttural'nyx. In: *Tezisy lingvističeskogo soveščanija*. Tver', 1991. S. 14.

1992

- [a] *Tajik Teaching Materials* (Učebnoe posobie po tadžikskomu jazyku). Seattle, 1992. S. 89.

1995

- [a] Teksty na evrejsko-tadžikskom jazyke iz tuzemno-evrejskogo muzeja v Samarkande. In: *Trudy po iudaike*, T. 4. SPb., S. 87–98 (sovm. s S. A. Bruk, M. I. Nosonovskim).

1996

- [a] Kel'tiberskije i proto-indoevropеjskie padeži. In: *Jazyk i kul'tura kel'tov*. Materialy V kollokviuma, red. A. I. Faliev. SPb., 1996. S. 7.

1999

- [a] Xotanosakskij jazyk. In: *Jazyki mira*, red. V. N. Jarceva et al.: *Iranskie jazyki*, Tom 3: *Vostočnoiranskie jazyki*, red. V. S. Rastorgueva et al. Moskva: Indrik 1999, 46–57.

2001

- [a] O razvitii form prezensa v jazykax Bližnego Vostoka. In: *Materialy konferencii, posvjaščennoj 110–letiju so dnja roždenija akademika V. M. Žirmunskogo*, red. N. N. Kazanskij. SPb., 2001. S. 179–182.

2003

- [a] Pers. *dabba*. In: *Trudy Instituta lingvističeskix issledovanij*, red. N. N. Kazanskij. T. 1, č. 2. SPb.: Nauka, 2003. S. 65–72.

2004

- [a] Zagadka lat. *quattuōr*. In: *Indoevropеjskoe jazykoznanie i klassičeskaja filologija VIII. Čtenija pamjati Iosifa M. Tronskogo* (21–23 ijulja 2004), red. N. N. Kazanskij. SPb., 2004. S. 42–43.

2005

- [a] O vnutrennoj derivacii. In: *Indoevropеjskoe jazykoznanie i klassičeskaja filologija IX. Materialy čtenij, posvjaščennyx pamjati professora Iosifa M. Tronskogo* (20–22 ijulja 2005), red. N. N. Kazanskij. SPb. 2005, S. 63–65.

- [b] Prajazykovaja rekonstrukcija: obščie problemy. *Vestnik Rossijskoj Akademii nauk*, Tom 75, nr. 12 (dekabr' 2005), S. 1077–1088 (sovm. s N. N. Kazanskim).

2006

- [a] Ob indoevropskom perfektnom pričastii. *Acta Linguistica Petropolitana* 2006, T. 2, Č. 1, red. N. N. Kazanskij. SPb.: Nauka. S. 5–10.
- [b] [dabab] In: *Indo-iranskoe jazykoznanie i tipologija jazykovych situacij: k 75-letiju so dnja roždenija Aleksandra Leonoviča Grjunberga*, red. M. N. Bogoljubov. SPb.: Nauka 2006, S. 111–113.

2007

- [a] Novye knigi. In: *Indoevropskoe jazykoznanie i klassičeskaja filologija XI. Materialy čtenij, posvjaščennyx pamjati professora Iosifa M. Tronskogo* (18–20 ijulja 2007), red. N. N. Kazanskij. SPb. 2007, S. 53.

2008

- [a] K étimologii persidskix *ary, arj, axš*. In: *Indoevropskoe jazykoznanie i klassičeskaja filologija XII. Materialy čtenij, posvjaščennyx pamjati professora Iosifa M. Tronskogo* (23–25 ijulja 2008), red. N. N. Kazanskij. SPb. 2008, S. 91–92.

2009

- [a] Novejšie raboty po indoevropéistike: «*Nomina im indogermanischen Lexikon*». In: *Indoevropskoe jazykoznanie i klassičeskaja filologija XIII. Materialy čtenij, posvjaščennyx pamjati professora Iosifa M. Tronskogo* (22–24 ijulja 2009), red. N. N. Kazanskij. SPb. 2009, S. 125–127.

2010

- [a] The etymology of Persian *ēbak*. In: *Indoevropskoe jazykoznanie i klassičeskaja filologija XIV. Materialy čtenij, posvjaščennyx pamjati professora Iosifa M. Tronskogo* (21–23 ijulja 2010), red. N. N. Kazanskij. SPb. 2010, S. 204.
- [b] Rec.: Ja. M. Borovskij. *Opera Philologica* (izdanie podgotovili A. K. Gavrilov, V. V. Zel'čenko, T. V. Šaburina). SPb: Bibliotheca Classica Petropolitana 2009. In: *Indoevropskoe jazykoznanie i klassičeskaja filologija XIV. Materialy čtenij, posvjaščennyx pamjati professora Iosifa M. Tronskogo* (21–23 ijulja 2010), red. N. N. Kazanskij. SPb. 2010, S. 205–211.

2011

- [a] Dve étimologii. In: *Indoevropskoe jazykoznanie i klassičeskaja filologija XV. Materialy čtenij, posvjaščennyx pamjati professora Iosifa M. Tronskogo* (20–22 ijulja 2011), red. N. N. Kazanskij. SPb. 2011, S. 109–111.
- [b] Studies in Persian Etymology I. *Acta Linguistica Petropolitana* 2011, T. VII, Č. 1, S. 201–224.

2012

- [a] Istorija indoevropskogo teksta. In: *Indoevropskoe jazykoznanie i klassičeskaja filologija XVI. Materialy čtenij, posvjaščennyx pamjati professora Iosifa M. Tronskogo* (18–20 ijulja 2012), red. N. N. Kazanskij. SPb. 2012, S. 152–162.

Publikace Leonarda Gercenberga z poslední dekády z periodik *Acta Linguistica Petropolitana* a *Indoevropskoe jazykoznanie i klassičeskaja filologija* (*Materialy čtenij, posvjaščennyx pamjati professora Iosifa M. Tronskogo*) jsou dostupné na serveru <<http://iling.spb.ru/materials.html>>.

Poděkování:

Článek vznikl pod záštitou grantu P406/12/0655 Grantové agentury České republiky. Autoři děkují prof. N. N. Kazanskému za doplnění některých nových bibliografických údajů.

Václav Blažek
<blazek@phil.muni.cz>

Eva Štěpánková
<stepankovae@centrum.cz>

Xavier Tremblay **(26.6. 1971 – 15.11. 2011)**

Pro časopis *Lingvistica Brunensia* piší nekrology od roku 2000. O rok dříve zemřeli Igor Mi-xajlovič Ďjakonov (1915–1999) z Petrohradu a Karl Heinz Menges (1908–1999) z Vídně. Titáni ve svých oborech a nesmírně laskaví lidé, kteří neváhali nezištně pomoci začátečníkovi. Poznal jsem je už v 80. letech a přes jejich pokročilejší věk mi vůbec nepřišlo na mysl, že jednou opustí tento svět. Každý se svými obdivuhodně rozsáhlými znalostmi z několika oborů vyrovnal týmu špičkových specialistů vyškolených v jednotlivých disciplínách. Přesahovali je schopností vidět v širší perspektivě a vstřícností novým myšlenkám. Jejich odchod v úctyhodném věku poté, co po sobě zanechali rozsáhlé a inspirující dílo a stovky žáků, je sice smutnou, ale přirozenou součástí života. Vše, co jsem s úctou napsal o těchto dvou charismatických orientalistech, platí i o Xavieru Tremblayovi, s jedinou výjimkou: opustil tento svět v pouhých 40 letech! Dovolím si proto vylíčit jeho životní a vědeckou dráhu podrobněji.

Xavier Tremblay se narodil 26.6. 1971 v Lille ve Francii. Oba jeho rodiče byli lékaři medicíny. V letech 1981–1988 studoval katolické gymnázium v Marcq-en-Baroeul (Francie; department Nord). Za pozornost stojí, že zde maturoval z matematiky, fyziky a latiny (s vyznamenáním). V dalších dvou letech pokračoval na státním gymnáziu Henryho IV. v Paříži, odkud roku 1990 postoupil na École Normale Supérieure „Ulm-Sèvres“ (Paříž), kde se zaměřil na klasickou filologii. Jako studentský zaměstnanec zde působil do roku 1996. Mezitím studoval paralelně klasickou filologii (1990–1992) též na Univerzitě Paříž IV- Sorboně, kterou ukončil s titulem Magister Artium na základě práce *L'utilisation du degré long dans le verbe en indo-européen*. V letech 1993–1994 studoval na École pratique des Hautes Études (É.P.H.É.), kde získal 'diplom pokročilých studií' za diplomovou práci *Sur la Flexion nominale athématique dans les langues iraniennes orientales moyennes et modernes*, a na École des Hautes Études en Sciences Sociales (É.H.É.S.S.) v Paříži. Roky 1994–1995 strávil na univerzitě ve Vídni, kde se věnoval indoeuropeistice a klasické filologii. K doktorskému studiu se vrací do Paříže, kde v letech 1995–1999 působí na École pratique des Hautes Études (É.P.H.É.). S vyznamenáním (*summa cum laude*) zde obhájí disertaci *Études sur les noms suffixaux athématiques de l'Avesta* a získává doktorát ze srovnávací indoevropské gramatiky. V roce 2003 mu byl udělen doktorát z filozofie a literatury na univerzitě v Lutychu v Belgii. V roce 2004 se habilitoval *venia legendi* v oboru historická srovnávací jazykověda / indoeuropeistika na univerzitě v Kolíně nad Rýnem na podkladě spisu *Āryas, Aryens et Iraniens en Asie Centrale* (Paris, 2005). V roce 2009 zde byl jmenován mimořádným profesorem srovnávací indoevropské jazykovědy.

Xavier Tremblay věnoval mimořádné úsilí svému lingvistickému vzdělání. Neváhal se proto stěhovat mezi pařížskými univerzitami a Vídni. Přehled jeho učitelů představuje výčet špičkových specialistů nejen v indoevropských disciplínách a nejen původem z Evropy:

– indoevropská gramatika (M. Lejeune, F. Bader, É.P.H.É.; J. Schindler, H. Eichner, U. Wien);